

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2020/300)

Utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit

Motion av Peter Wallmark (SD)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige av Peter Wallmark (SD) beskrivs att Stockholms stad i flera decennier har bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete för att förhindra att fler personer dras in i kriminalitet. Motionären anser att utvecklingen förefaller gå i motsatt riktning och att brottsligheten blir grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Motionären ser det som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta. Genom att utvärdera vad som fungerar kan Stockholms stad vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det är en utmaning att utvärdera det samlade brottspreventiva arbetet men ser positivt på att specifika insatser och metoder utvärderas.

Socialnämnden instämmer med motionären om att det är viktigt med en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av det arbete som bedrivs i Stockholms stad, så att skattemedlen används på ett så ändamålsenligt och effektivt sätt som möjligt.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd delar uppfattningen att det är viktigt att följa upp och utvärdera det arbete som bedrivs för att öka lärandet om vad som fungerar så att resurser används på ett kostnadseffektivt sätt.

Skarpnåcks stadsdelsnämnd instämmer med motionären om att staden ska bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete och ta reda på vilka lösningar som är effektiva och vilka som varit det motsatta.

Östermalms stadsdelsnämnd delar uppfattningen att det brottspreventiva arbetet är viktigt och behöver följas upp.

Mina synpunkter

Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och det påverkar stockholmarnas frihet och livskvalitet negativt. Brottspreventivt arbete är därför en ytterst betydelsefull del i att öka stockholmarnas trygghet. Jag delar motionärens uppfattning att det är viktigt att följa upp och utvärdera detta arbete. Det görs också idag kontinuerligt och på flera nivåer i staden för att utveckla och förbättra insatser för att förebygga och bekämpa brottslighet.

Socialtjänsten i Stockholms stad arbetar utifrån strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet. Att barn, unga och unga vuxna får växa upp under trygga och jämlika villkor, kan klara av skolan, får förutsättningar för en god framtid samt möjligheter till att göra fria livsval är ett prioriterat ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bologsstyrelser. Det är viktiga socialt preventiva åtgärder som genom att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet även minskar nyrekrytering till kriminella grupperingar. Av strategin framgår att varje nämnd ska ta fram en handlingsplan, och socialförvaltningen sammanställer årligen en rapport från alla nämnder om hur arbetet fortskrider.

Stockholms stad har även antagit ett nytt trygghetsprogram som nu ligger till grund för stadens brottspreventiva arbete och utgör stadens brottsförebyggande program. Det tydliggör hur prioriterat och förankrat stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande är, och att en stark samsyn gäller för syfte

och mål med verksamheten. Programmet gäller alla stadens nämnder och bostadsstyrelser.

Därtill har Stockholms stad och Polisregion Stockholm tecknat en gemensam samverkansöverenskommelse med tydliga målsättningar och prioriteringar för att stärka arbetet mot brott och otrygghet. Överenskommelsen skapar en gemensam struktur för samarbetet både centralt och lokalt. Det övergripande målet är att den faktiska brottsligheten ska minska och stockholmarnas upplevda trygghet öka. Respektive stadsdelsnämnd ska tillsammans med polisen även ta fram lokala samverkansöverenskommelser som bygger på lokala behov och förutsättningar för att på bästa sätt säkerställa samtliga stockholmarnas trygghet.

I stadens kontinuerliga uppföljning och utvärdering av det brottsförebyggande arbetet är den trygghetsmätning som genomförs var tredje år ett viktigt underlag. Undersökningen vänder sig till över 35 000 stockholmare, fler än brottsförebyggande rådets nationella undersökning NTU, och ger med sina sextiotal frågor en bild av hur det brottspreventiva arbetet i staden tillsammans med samverkande aktörer fungerar. Jag vill lyfta att årets undersökning visar att den sammantagna negativa trenden med ökad otrygghet och oro att utsättas för brott har avtagit. Utifrån vissa aspekter visar årets undersökning därtill att det redan vänt i en positiv riktning.

Vartannat år genomför Stockholms stad den så kallade Stockholmsenkäten som även den ger viktig kunskap. Enkäten går ut till grundskolans elever i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet. Där får ungdomar svara på frågor uppdelade i olika områden. Svaren sammanställs till en rapport om ungdomars levnadsvanor och rapporten är en viktig del för stadens fortsatta utvecklingsarbete. Den visar på trender bland stadens unga och på vilka områden mer åtgärder behöver sättas in och på vilka arbetet varit framgångsrikt.

I början av mandatperioden återstartade den grönbå majoriteten socialtjänstakademien och de forskare som deltar där används nu för fler och fler uppdrag. Det är en medveten strävan från den grönbå majoriteten att koppla ihop forskning och praktik. Ett exempel på detta är att arbetet med sociala insatsgrupper (SIG) nu ska följas upp i samarbete med kriminologiska institutionen på Stockholms universitet. Vi har också utvecklat Socialtjänstrapporten till att beskriva mer analys av utfall av insatser istället för att främst fokusera på antal insatser som görs, och det arbetet är pågående. Ett antal av stadens sociala investeringar är projekt och insatser som i hög utsträckning befinner sig inom det socialt brottspreventiva fältet.

Stockholms stad ska fortsatt kontinuerligt utvärdera insatser på området på alla nivåer som de bedrivs. Det är viktigt att knyta an forskning till praktik och

arbeta utifrån evidensbaserade metoder. Med tidiga insatser för barn och unga i riskzon för att dras in i kriminalitet förhindrar vi en fortsatt kriminell karriär i vuxen ålder.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion om att utvärdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 2 juni 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Jan Jönsson

Hans Altsjö

Remissammanställning

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige av Peter Wallmark (SD) beskrivs att Stockholms stad i flera decennier har bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete för att förhindra att fler personer dras in i kriminalitet. Motionären anser att utvecklingen förefaller gå i motsatt riktning och att brottsligheten blir grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Motionären ser det som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta. Genom att utvärdera vad som fungerar kan Stockholms stad vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads verksamheter arbetar på en rad olika sätt i trygghetskapande och brottsförebyggande syfte. Trygghetsfrågan skär igenom hela organisationen och i stort sett samtliga nämnder och bolagsstyrelser har olika roller i att uppfylla kommunfullmäktiges mål om att *Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i*.

Vägledande har de senaste åren varit stadens trygghet- och säkerhetsprogram där ett utpekat fokusområde är just det brottsförebyggande arbetet. Nu är ett nytt trygghetsprogram under framtagande. Programmen pekar ut riktningen för det brottsförebyggande arbetet och visar på att det i staden behövs såväl sociala förebyggande och brottspreventiva insatser som situationell brottsprevention i den fysiska miljön. I programmen betonas även vikten av att nämnder och bolagsstyrelser löpande följer upp det arbete som bedrivs.

Under det senaste året har staden tecknat en ny stadsövergripande samverkansöverenskommelse med polisen med det övergripande syftet att öka tryggheten och minska brottsligheten i staden. Överenskommelsen följs upp av de samverkande parterna och ett gemensamt arbete bedrivs för att på såväl stadsövergripande som lokal nivå konti-

nuerligt följa utvecklingen av olika typer av brott och ordningsstörningar samt känsla av trygghet för att på så sätt bedöma var ytterligare insatser behövs.

En viktig källa för stadens uppföljning är den trygghetsmätning som genomförs var tredje år. Undersökningen som vänder sig till över 35 000 stockholmare, fler än brottsförebyggande rådets nationella undersökning NTU, ger med sina sextiotial frågor *en* bild av hur det brottspreventiva arbetet i staden och tillsammans med samverkande aktörer fungerar. Årets undersökning visar på att den negativa trenden med ökad otrygghet och oro att utsättas för brott har avtagit och utifrån vissa aspekter även vänt i positiv riktning. Störst förbättring av resultat uppvisar stadsdelsnämndsområdena Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista, två områden där staden bedriver ett intensivt och målmedvetet brottspreventivt arbetet tillsammans med polis och andra aktörer.

Kommunfullmäktige antog tidigare i år en strategi för att minska risken för barn, unga och unga vuxna att dras in i kriminalitet. Det övergripande målet med strategin är att alla flickor och pojkar, unga kvinnor och män ska ges jämlika förutsättningar för en god framtid utan våld och kriminalitet. För att uppnå målen med strategin ska varje stadsdelsnämnd och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utarbeta en konkret och detaljerad handlingsplan för det lokala arbetet. Stadsdelsnämnderna ska årligen rapportera till kommunfullmäktige om sina insatser, vilken effekt insatserna haft och hur de genomfört uppföljningen.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det är en utmaning att utvärdera det samlade brottspreventiva arbetet då det är såväl omfattande som varierande till sin karaktär. I stadens ordinarie processer hos nämnder och bolagsstyrelser är det istället viktigt att betona vikten av systematisk uppföljning och analys av utveckling och måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret arbetar med att utveckla stadens förmåga till uppföljning och analys inom trygghetsområdet. Genom samarbete med myndigheter och akademi, exempelvis Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Försvarshögskolan, samt kompetensutvecklingsinsatser riktat till stadens medarbetare i det systematiska brottsförebyggande arbetet ökar lärandet på området kontinuerligt. Genom att löpande följa och bevaka forskning och annan utvärdering på området ges även extern input till vilka åtgärder och metoder som är mest verkningsfulla.

Gällande specifika insatser och metoder ser stadsledningskontoret positivt på att utvärderingar genomförs, gärna med externt stöd från professionella utvärderare eller akademien. Inom det sociala området finns flertalet exempel på denna typ av utvärderingar och några av stadens sociala investeringar som har utvärderingar knutna till sig är projekt och insatser som i hög utsträckning rör sig i det socialt brottspreventiva fältet. Kommunstyrelsens arbete med ordningsvakter är ett annat exempel där forskare, delfinansierat av BRÅ, har följt det inledande arbetet med denna trygghetsskapande åtgärd.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2020 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen över motion om att värdera det brottspreventiva arbetet som Stockholms stad bedrivit.

Reservation anfördes av Linnéa Vinge (SD), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med motionären om att det är viktigt med en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av det arbete som bedrivs i Stockholms stad, så att skattemedlen används på ett så ändamålsenligt och effektivt sätt som möjligt.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet har Stockholms stad en mängd styrdokument som berör dessa frågor för att säkerställa att rätt prioriteringar görs, där också uppföljning av arbetet ingår. Nedan är några exempel:

- För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021
- Säkerhetsprogram 2020-2023
- Övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm, med tillhörande handlingsplan och lokala överenskommelser
- Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet
- Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021
- Riktlinjer och vägledningar för stadens arbete med våldsbejakande extremism

Det brottsförebyggande arbetet i staden, framför allt den situationella brottspreventionen,¹ bedrivs till största del av stadsledningskontoret (SLK) och stadsdelsförvaltningarna. När det gäller den sociala brottspreventionen² samordnas delar av det strategiska arbetet och vissa specifika insatser av socialförvaltningen. Socialförvaltningen arbetar

¹ Situationellt brottsförebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås.

² *Social brottsprevention* syftar till att motverka att individer antingen börjar begå brott i unga år eller att återfalla i ny brottslighet.

bland annat med att samordna, utveckla och stärka det drog- och brottsförebyggande arbetet i stadsdels- och fackförvaltningarna.

Några exempel på detta arbete redovisas här i korthet, med fokus på hur arbetet följs upp. Socialförvaltningen följer och sprider det arbete som myndigheten Brottsförebyggande rådet (BRÅ) bedriver. Enligt BRÅ finns det begränsat med forskning om effekten av olika brottsförebyggande metoder.

Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten³ är en undersökning om ungdomars levnadsvanor. Syftet med Stockholmsenkäten är att resultaten ska utgöra underlag för planering och beslut om preventiva insatser.

I Stockholmsenkäten från 2018 framkommer fortsatt minskade nivåer av brott, främst bland pojkar; utvecklingen beträffande brottsligheten bland stadens unga är i stort sett oförändrat sedan 2016 års undersökning. Sett över tid minskar brottsnivåerna något bland pojkar i både årskurs nio och år två på gymnasiet. Denna utveckling ligger i linje med en generell trend i Sverige och bland flera övriga länder i västvärlden.

Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet

Det övergripande målet med strategin är att alla flickor och pojkar, unga kvinnor och män ska ges jämlika förutsättningar för en god framtid utan våld och kriminalitet. Strategin syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kontinuerligt och långsiktigt arbete för att minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

För att uppnå målen med strategin ska varje stadsdelsnämnd och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utarbeta en konkret och detaljerad handlingsplan för det lokala arbetet. Stadsdelsnämnderna ska årligen rapportera till kommunfullmäktige om sina insatser, vilken effekt insatserna haft och hur de genomfört uppföljningen.

Framtid Stockholm

Framtid Stockholm är en stadsövergripande verksamhet som bedriver öppenvårdsbehandling för unga. Framtid Stockholm har ett nära samarbete med polis, bland annat genom Ungdomsjouren och Stödcentrum. Samverkan i brottsförebyggande arbete innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser och kunskaper för att tillsammans minska sannolikheten för brott och reducera skadeverkningar från brottslighet. Mycket av det gemensamma förebyggande arbetet riktas mot ungdomar för att på ett tidigt stadium påverka och förhindra att de hamnar i brottslighet.

Vad gäller brottsprevention finns inom Framtid Stockholm föräldraskapsstödsprogram med syfte att tidigt skapa förutsättningar till goda uppväxtvillkor för barn och unga vilket kan anses vara ett preventionsarbete för att minska risken för brottslighet.

³ <https://start.stockholm/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/undersokningar/rapport-om-ungdomars-levnadsvanor/>

SKKP⁴ och ungdomstjänst är exempel på påföljder. Vidare tillhandahåller Stödcentrum vid Framtid Stockholm medling till unga upp till 21 år. Syftet är att minska de negativa konsekvenserna av brottshändelsen både för gärningspersonen och för den brottsutsatta.

Vid Framtid Stockholm bedrivs även öppenvårdsbehandling efter biståndsbeslut; BSFT och MST.⁵ BSFT är en evidensbaserad och strukturerad/strategisk familjehandling för familjer med ungdomar upp till 17 ½ år, där det finns oro för droger, alkohol och/eller där det finns ett utåtagerande eller antisocialt beteende. MST är en behandling för ungdomar med allvarlig problematik. Insatsen bygger på vad som i forskning visat sig mest gynnsamt.

Framtid Stockholm följer upp verksamheter och insatser med hjälp av olika system och modeller; så som UngDok⁶ och ORS/SRS.⁷ Dessa system skapar möjlighet att aggregera inkommen data som i kan användas för uppföljning och därmed verksamhetsutveckling.

Hembesöksprogrammet

Ett arbetssätt med konstaterad brottsförebyggande effekt är hembesöksprogrammet, som bedrivs vid fem stadsdelsförvaltningar i staden med samordning av socialförvaltningen. Hembesöksprogrammet innebär att alla nyblivna förstagångsföräldrar samt familjer som föder sitt första barn i Sverige, erbjuds sex hembesök från barnvårdscentralen under de första 15 månaderna. Programmet följs upp via en digital plattform där remitteringsvägar, fokusområden i insatsen och avidentifierad familjedata loggas kontinuerligt. Föräldrar bjuds därutöver in att skatta sin upplevelse av om insatsens mål är uppfyllda.

Internationella studier visar att utökade hembesöksprogram inom hälso- och sjukvården till nyblivna föräldrar har goda effekter på både kort och lång sikt. Longitudinella studier gjorda i USA visar att barn, som deltagit i programmen, vid 15 års ålder i betydligt mindre omfattning hade utvecklat ett kriminellt beteende jämfört med barn i kontrollgruppen.⁸

Arbete för att säkerställa barns och ungas skolgång

Forskning visar att en lyckad skolgång skyddar mot psykisk ohälsa längre fram i livet och olika former av sociala problem som till exempel kriminalitet och missbruk.

⁴ Särskilt kvalificerad kontaktperson

⁵ Multi-systemisk terapi

⁶ Strukturerad intervju som tagits fram särskilt för unga med alkohol- och drogproblematik

⁷ två enkla uppföljningsinstrument i form av skalor, som gör det möjligt att systematiskt arbeta med uppföljning och utvärdering. ORS gör det möjligt att systematiskt följa en insats och se hur den påverkar klientens liv. SRS ger klienten möjlighet att under pågående insats tycka till om den hjälp som erbjuds och om den passar för de behov som finns.

⁸ D. Olds, L. Sadler, H. Kitzman (2007) *Programs for parents of infants and toddlers: recent evidence from randomized trials* Journal of Child Psychology and Psychiatry 48:3/4, pp 355–391

Socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen har under 2019 gemensamt reviderat den grundläggande samverkansöverenskommelsen mellan förskola, skola och socialtjänst inklusive prevention och fritid.⁹

Socialförvaltningen färdigställde under 2019 revideringen av stödmaterialet för samverkan mellan skolan och socialtjänsten samt presenterade under 2020 en rapport samt en förteckning över insatser som kan stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. Målen för insatsen ska vara formulerade på ett sätt som gör det möjligt att följa upp och utvärdera.

I stadens sju yttre stadsdelsförvaltningar finns skolsociala team som genom tidiga, förebyggande insatser i samverkan mellan skola och socialtjänst ska minska skolfrånvaro. Arbetet med skolsociala team utvärderas under 2020 och 2021 av en forskare från Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Sociala insatsgrupper

Sociala insatsgrupper bygger på samverkan mellan socialtjänsten, polis och andra för individen viktiga aktörer, till exempel skola och jobbtorg. Syftet med sociala insatsgrupper är att stötta individer att bryta med kriminella nätverk och/eller en kriminell livsstil.

Under 2020 genomförs ett arbete med att ta fram och börja använda en ny uppföljningsmall gällande in- och utskrivna klienter inom SIG unga vuxna. Syftet är att socialförvaltningen ska kunna följa det arbete som görs i stadsdelsförvaltningarna på ett bättre sätt.

Uppsökande arbete

Bemanning med fältassistenter kvällar och helger bedöms av bland annat Polismyndigheten vara en både synlig och effektiv åtgärd mot gängproblem och rekrytering av unga till kriminalitet. Inom socialförvaltningen verkar Ungdomsjouren (Framtid Stockholm) som består av uppsökande socialsekreterare som under kvällar och helger arbetar uppsökande i stadens riskmiljöer samt i Järva. Syftet är att förebygga att barn och unga hamnar i missbruk, kriminalitet, prostitution eller annat socialt nedbrytande beteende. Ungdomsjourens arbete följs upp precis som övrigt arbete inom Framtid Stockholm.

MVP (Mentorer i våldsprevention)

MVP är ett program för årskurs 7-9 samt för gymnasiet med syfte att förebygga pojkars och mäns våld. Arbetet med MVP har under våren följts upp genom fokusgruppintervjuer. Under hösten 2020 kommer en bredare kartläggning och uppföljning att genomföras.

⁹ Överenskommelse samverkan förskola, skola och socialtjänst

Lokala lägesbilder

Stadens stadsdelsförvaltningar har erbjudits möjlighet till stöd i att göra lokala lägesbilder och analyser inom barn och ungdom i syfte att satsa på rätt insatser och utveckla arbetet kring tidiga insatser för barn och unga. Genom analysen kan värdefull kunskap bildas och arbetet med tidigt stöd utvecklas utifrån en evidensbaserad grund.

Uppdrag med koppling till uppföljning

Socialförvaltningen har utifrån budget 2020 ett flertal uppdrag som handlar om att följa upp och utvärdera arbetet och de insatser som tillhandahålls. Detta i syfte att använda tidiga och kunskapsbaserade insatser samt vidareutveckla uppföljningen av likställighet i stadens socialtjänst.

Sammanfattningsvis anser socialförvaltningen att det brottspreventiva arbetet i staden bäst följs upp, utvärderas och utvecklas på det sätt som redan görs och planeras för idag i nära samverkan mellan stadens olika förvaltningar och bolag, polisen och civilsamhället. Samverkan, uppföljning och utvärdering är ständiga utvecklingsområden som förvaltningen löpande arbetar med att utveckla och förbättra.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Tobias Karlsson (SD), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar uppfattningen att det är viktigt att följa upp och utvärdera det arbete som bedrivs för att öka lärandet om vad som fungerar så att resurser används på ett kostnadseffektivt sätt. Det gäller inom alla områden som stadsdelsförvaltningen verkar inom.

Det brottspreventiva arbete som utförs inom Stockholms stad sträcker sig över flera verksamhetsområden och utförs lokalt av flera förvaltningar och bolag inom staden, samt på en övergripande nivå. De insatser som görs riktar sig både generellt till alla medborgare och mer specifikt till enskilda individer och grupper. Arbetet kan även delas upp i sociala- och situationella åtgärder. Det brottspreventiva arbete vad avser social prevention inbegriper såväl tidigt förebyggande arbete för att säkerställa att barn har säkra, goda och trygga uppväxtvillkor, som att arbeta aktivt med de barn och ung-

domar som har utvecklat ett negativt beteende med inslag av brott eller andra former av social nedbrytande beteende. Situationella åtgärder har mer fokus på platser, göra dem överblickbara, säkra, väl underhållna och mindre attraktiva för att begå brott på.

Forskning visar att för ett effektivt brottsförebyggande arbete behöver en kombination av sociala och situationella åtgärder vidtas på alla tre förebyggande nivåerna, generell-, grupp- och individnivå då brottslighet är ett komplext samhällsproblem. Det är även viktigt med samverkan med andra aktörer som exempelvis polis, fastighetsägare, civilsamhälle då kommunen inte har rådighet över alla faktorer som påverkar brottsligheten. En annan viktig faktor i det brottsförebyggande arbetet är att tydliggöra vad som ska uppnås och vilka orsaker som finns för de problem som ska förebyggas eller åtgärdas. Genom att göra orsaksanalyser och tillsammans i samverkan ta fram gemensamma målsättningar ökar förutsättningarna för att rätt åtgärder vidtas. Därigenom ökar också möjligheten att kunna utvärdera och följa upp effekterna av arbetet.

Inom Stockholms stad genomförs vart tredje år en trygghetsmätning som undersöker uppfattningen om trygghet och utsattheten för brott inom alla stadens stadsdelar. Under hösten 2020 kommer resultaten från årets mätning. En annan undersökning är Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år med elever i åk 9 och år 2 på gymnasiet. Även i den undersökningen finns frågor om utsatthet för brott eller om man själv begått brott. Resultaten från den senaste undersökningen kommer under hösten 2020. Båda dessa undersökningar kan användas för att följa upp utvecklingen på en övergripande nivå och data kan även användas för fördjupade analyser, både av stadens personal och av forskare.

Det brottspreventiva sociala arbetet med individer inom förvaltningen handlar om allt från att säkerställa goda uppväxtvillkor och en fungerande vardag för barn till att mer specifikt arbeta med att ändra tankemönster och beteenden hos barn, ungdomar och unga vuxna som begår brott. Förvaltningen har ett flertal behandlingsinsatser, metoder och samverkansgrupper som riktar sig till enskilda individer med allvarlig beteendeproblematik där kriminalitet kan vara en faktor och där uppföljning sker på individnivå. Det är sociala insatsgrupper för både ungdomar och unga vuxna, behandlingsinsatsen MST, Multisystemisk terapi och behandling till personer som utövar våld i nära relationer. Dessa uppföljningar genererar sedan data till aggregerad nivå för de olika metoderna.

Det finns en samverkansöverenskommelse mellan lokalpolisen, utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningen där ett flertal olika samverkansformer har prioriterats gemensamt. Arbetet som görs inom ramen för denna samverkansöverenskommelse följs upp tre gånger per år för att utveckla arbetet. Uppföljningen fokuserar både på vilken effekt på problemen som kan ses och på hur samverkansarbetet fungerat. I denna överenskommelse finns bland annat samverkansgrupper för skola, förskola, socialtjänst, fritid och polis i alla stadsdelar inom Enskede-Årsta-Vantör, samverkan för att förebygga bedrägerier mot äldre och samverkan med fokus på utsatta områden och andra avgränsade platser.

Arbetet inom Samverkan Östberga har sedan starten 2015 haft en gemensam målsättning och tydliga fokusområden för de aktiviteter som genomförts. Arbetet har följts

upp på ett antal indikatorer under flera år. En lärdom av detta har varit att det tar lång tid att vända en negativ utveckling i ett område. Det tar även lång tid att förändra människors uppfattning om en plats, även när övrig utveckling går i positiv riktning.

För närvarande pågår en utvärdering av projektet med stadens mobila ordningsvakter där fyra områden med ordningsvaktsförordnande inom Enskede-Årsta-Vantör ingår som testområden för att se om närvaron av ordningsvakter lett till ökad trygghet. Resultaten för utvärderingen är ännu inte redovisade. Beställare av utvärderingen är stadsledningskontoret.

Förvaltningen delar bedömningen att det är viktigt att följa upp och utvärdera det brottspreventiva arbete som görs för att kunna se vad som fungerar och vad som inte har några effekter. Förvaltningen bedömer att detta är ett arbete som redan pågår inom staden och att det inte behövs ytterligare särskilda utvärderingar av det. Förvaltningens bedömning är att kunskapsspridningen inom staden om brottsförebyggande arbete kan öka.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Mads Lundgaard (SD), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Det brottspreventiva arbetet som bedrivs såväl gemensamt i staden som lokalt på respektive förvaltning griper över olika verksamhetsområden. Det brottspreventiva arbetet sker på samhällsnivå, gruppnivå likväl som på individnivå. Det inbegriper metoder och verksamheter som riktar sig till medborgare i allmänhet såväl som individuellt anpassade insatser. Det brottspreventiva arbetet vad avser social prevention inbegriper tidigt förebyggande arbete för att säkerställa att barn har säkra, goda och trygga uppväxtvillkor och att arbeta aktivt med de barn och ungdomar som har utvecklat ett negativt beteende med inslag av brottslighet eller andra former av nedbrytande beteende. Därtill sker lokalt i stadsdelsförvaltningarna samt övergripande i staden arbete av situationell brottspreventiv karaktär med fokus på bl.a. den fysiska miljön, närvaro av professionella såväl som vuxna i allmänhet i det offentliga rummet. Sammantaget är det brottspreventiva arbetet en del i det mesta arbete som görs med och för barn och ungdomar och en del i många frågor som berör parker och offentliga platser.

Vissa av de utvärderingar som kan peka på resultatet av det samlade preventiva arbetet sker återkommande. Staden genomför vart tredje år en trygghetsmätning som ger en bild av upplevd trygghet och den faktiska brottsutsatthet i olika områden. Stockholmsenkäten är en undersökning som genomförs vartannat år. I den ställs frågor om alkohol- och drogvvanor, brottsaktivitet och brottsutsatthet till ungdomar som går i 8:an respektive andra året på gymnasiet. Båda dessa undersökningar är en viktig del i att se trender och utveckling vad gäller trygghet, brottsutsatthet och brottslighet. Resultat av båda dessa undersökningar kommer att redovisas under hösten 2020.

Inom staden används ett antal olika metoder för att arbeta med barn och ungdomar. Stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst beviljar efter utredning och bedömning insatser till barn, ungdomar och deras familjer. Det brottspreventiva arbetet med individer handlar om allt från att i ung ålder säkerställa goda uppväxtvillkor och en fungerande vardag till att mer specifikt arbeta med att ändra tankemönster och beteenden hos barn och ungdomar som har börjat begå brottsliga handlingar.

Utöver den individuella uppföljningen kring enskilda barn och ungdomar är det av vikt att göra uppföljning för att kunna aggregera på gruppnivå. Under hösten 2020 kommer en genomlysning ske i Skarpnäck, parallellt med ett antal andra stadsdelsförvaltningar, i syfte att kunna dra slutsatser på aggregerade nivå gällande de insatser och arbete som har gjorts för individer inom socialtjänsten. En genomlysning kommer göras av de ärenden där barn och unga har blivit föremål för anmälan, utredning och insatser inom socialtjänsten. Data som tas fram kommer utgöra underlag för analyser kring vad som fungerar bra och vad som kan behöva utvecklas.

Utöver de verksamheter och insatser som finns att tillgå i respektive stadsdelsförvaltning så finns ett antal insatser som tillhandahålls centralt från staden. Forskning och utvärdering har gjorts kring flertalet av dessa.

Nätverkande och utbyte över staden och mellan närliggande områden är en viktig del för erfarenhetsutbyte, likväl som för uppföljning och utveckling av arbetet.

Lokala samverkansforum är av vikt. BRÅ-samverkan med huvudsakligt fokus på situationell prevention sker på övergripande stadsdelsnivå likväl som lokalt i de olika stadsdelarna. Deltagare är utöver stadsdelsförvaltning och polis även bl.a. företrädare för fackförvaltningar, hyresvärdar, församlingar och boende i stadsdelen. Samverkan mellan polis, skola och socialtjänst med fokus på huvudsakligen social prevention för barn och ungdomar sker inom ramen för SSP. Företrädare för dessa verksamheter träffas regelbundet under terminerna. På SSP identifieras och prioriteras de för stadsdelsområdet specifika platser och frågor som är av vikt att arbeta med.

Skarpnäck arbetar även förebyggande och trygghetsskapande genom lokalt områdearbete, community work. Skarpnäcksliftet är en etablerad operativ samverkan mellan polis, fritidsgårdar, sociala insatsgruppen, områdesvärdar m.fl. som träffats var 14:e dag.

Förvaltningen instämmer med motionären om att staden ska bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete och ta reda på vilka lösningar som är effektiva och vilka som varit det motsatta. Inom staden bedrivs idag uppföljning både på övergripande nivå likväl som på metod- och individnivå.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms stadsdelsförvaltning delar uppfattningen att det är viktigt att utvärdera det arbete som bedrivs i staden. Som Peter Wallmark (SD) påpekat, är det viktigt att ta reda på vilka insatser som fungerar, så att de skattemedel som fördelas mellan olika verksamheter är såväl kostnadseffektiva som ändamålsenliga.

Det brottsförebyggande arbete som bedrivs och har bedrivits i staden är omfattande. Det är riktat mot såväl individ- som gruppnivå och är mycket komplext. Staden består av såväl stadsdelsförvaltningar som fackförvaltningar och bolag, som bedriver brottsförebyggande arbete. Det brottsförebyggande arbetet är därmed både omfattande och komplext.

Stadsdelsförvaltningarna har en begränsad roll i det brottsförebyggande arbetet i staden. För dessa bygger en stor del av det brottsförebyggande arbetet på de, med polisen, gemensamma lokala samverkansöverenskommelserna. Samverkansöverenskommelserna bygger i sin tur på en gemensam lokal lägesbild som uppdateras kontinuerligt. I samverkansöverenskommelsen identifieras gemensamma prioriterade samverkansområden och därefter lämpliga åtgärder. Effekten av åtgärderna följs upp och analyseras i samband med att en ny lägesbild tas fram. Lägesbilderna, samverkansparter liksom åtgärder varierar mellan stadsdelarna och följs därför upp och utvärderas lokalt.

Framtid Stockholm arbetar exempelvis med öppenvårdsinsatser inom staden, för barn och unga. De erbjuder ett utbud av sociala stöd- och behandlingsinsatser. Bland annat utvärderade och evidensbaserade metoder som MST (Multi-Systemisk Terapi) och KOMET (KOMmunikationsMETod).

I Stockholm finns särskilda team av ordningsvakter som arbetar på uppdrag av staden som ett komplement till den polisiära närvaron. Ordningvakterna är mobila och kan efter behov närvara på otrygga platser i trygghetsskapande syfte. Deras främsta uppgift är att skapa trygghet genom synlighet, förebyggande insatser och allmän information på stadens offentliga platser. Stockholm stad har fått i uppdrag att utvärdera ordningsvakternas betydelse på det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Stockholmsenkäten, som genomförs vartannat år, är en självdeklarationsstudie bland elever i år 9 och år 2 på gymnasiet. Mätningarna visar inte på en generellt ökad kriminalitet bland ungdomar. Droganvändande liksom andra riskbeteenden minskar däremot över tid. Enkätens resultat används i såväl de lokala lägesbilderna som vid uppföljning och analys av lokala insatser.

Trygghetsmätningar genomförs regelbundet. Stockholm stad genomför en vart tredje år och Brå (Brottsförebyggande rådet) har en nationell trygghetsmätning som genomförs årligen där resultaten kan brytas ner på Stockholms- och stadsdelsnivå. De som deltar i mätningen har möjlighet att uppge om man upplever otrygghet, huruvida man varit utsatt för brott; oavsett om det är polisanmält eller ej. I trygghetsmätningarna kan man se att den upplevda otryggheten generellt ökar. Och här syns också att den självrapporterade utsattheten för vissa brottstyper, exempelvis sexualbrott och be-
drågerier, ökar. Trygghetsmätningarna är en källa, bland flera, vid framtagandet av nya lokala lägesbilder och utvärdering av densamma.

Antalet polisanmälda brott är ytterligare en källa. Enligt Brås brottsstatistik över polisanmälda brott, 10 år bak i tiden, så har antalet polisanmälda brott per 100 000 in-
vånare ökat något i Stockholm. Det finns dock flera år mellan 2011-2016 då antalet polisanmälda brott exempelvis varit fler än idag. Enligt brottsstatistiken har dödligt våld inom vissa grupperingar ökat. Det är framförallt användandet av skjutvapen vid kriminella uppgörelser som lett till detta. Den oro och rädsla som dessa uppgörelser skapar i samhället måste och tas också på allvar. Trygghetsmätningarna, som nämndes ovan, är ett verktyg som bland annat fångar upp denna oro och som tillsammans med statistiken över polisanmälda brott, ligger till grund för de lokala lägesbilderna, åtgärder och dess uppföljning.

Östermalms stadsdelsförvaltning delar uppfattningen att det brottspreventiva arbetet är viktigt och behöver följas upp. Det är oerhört viktigt att ta till vara de resultat som de befintliga uppföljningarna visar och utifrån detta utveckla det förebyggande arbetet i syfte att bli ännu mer kostnadseffektiva och ändamålsenliga.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Linnéa Vinge (SD) enligt följande.

1. Att motionen tillstyrks
2. Att därutöver anföras följande:

Trots att staden under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna.

Sverigedemokraterna ser det därför som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Den alltmer påtagliga kriminaliteten i Stockholm har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet. Det är dags att stadsdelsnämnden tar ansvar för invånarnas trygghet och ett steg på vägen är att bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete.”

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Tobias Karlsson (SD) enligt följande.

1. Tobias Karlsson (SD) yrkade att nämnden ska tillstyrka motionen, samt
2. att därutöver anföras

Trots att staden under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna.

Sverigedemokraterna ser det därför som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Den alltmer påtagliga kriminaliteten i Stockholm har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet. Det är dags att stadsdelsnämnden tar ansvar för invånarnas trygghet och ett steg på vägen är att bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete.

Därutöver anser vi att slutsatsen i tjänsteutlåtandet från E-Å-V förvaltning är felaktigt. Förvaltningen menar att det inte behövs fler utvärderingar eftersom Stockholms stad och stadsdelen redan utvärderar tillräckligt. I tjänsteutlåtandet redovisas inga konkreta resultat av befintlig utvärdering En översiktlig beskrivning av brottspreventivt arbete i Stockholms stad i kombination med en utsaga om att detta arbete utvärderas är inte tillräckligt.

Sverigedemokraterna vill se en tydlig bild av befintlig utvärdering av samverkan mellan socialtjänst, polis och skola. Harpolis och skola till exempel förändrat sitt sätt

att arbeta med orosanmälningar till socialtjänsten? Bli arbetet effektivare i och med den samverkan som pågår? Kan det bli ännu bättre om mer resurser tillförs eller skuldeförändringar i lagrum ge mer effekt på samverkan?

Inga kostnader redovisas och ej heller någon effekt. Det går helt enkelt inte att bedöma om den befintliga brottspreventionen är kostnadseffektiv.

I tjänsteutlåtandet nämner de att olika metoder för sociala brottspreventiva åtgärder följs upp på individnivå för att sedan aggregeras till respektive metod. Inget resultat av detta redovisas dock. Därför är det svårt att bedöma om befintlig uppföljning är tillräcklig.

I utlåtandet nämner man att staden analyserar vilka orsaker som finns för de problem som ska förebyggas. Däremot får vi ingen inblick i hur bra dessa orsaksanalyser har fungerat i praktiken. Och därmed ingen bild över om befintlig utvärdering är tillräcklig.

I övrigt skulle vi i Sverigedemokraterna gärna få en tydligare lägesbild över hur mycket fast kameraövervakning och drönare som används för närvarande och hur det har inverkat preventivt på brottsutveckling. Inte heller detta nämns i utlåtandet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Mads Lundgaard (SD) enligt följande.

1. Att motionen tillstyrks
2. Att därutöver anföras följande:

Trots att staden under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna.

Sverigedemokraterna ser det därför som nödvändigt att utvärdera det brottspreventiva arbetet som har bedrivits, och idag bedrivs av Stockholms stad, för att se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Den alltmer påtagliga kriminaliteten i Stockholm har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet. Det är dags att stadsdelsnämnden tar ansvar för invånarnas trygghet och ett steg på vägen är att bedriva ett effektivt brottspreventivt arbete.